

Izvirni znanstveni članek/Article (1.01)

Bogoslovni vestnik/Theological Quarterly 83 (2023) 4, 1061—1070

Besedilo prejeto/Received:09/2023; sprejeto/Accepted:09/2023

UDK/UDC: 159.9: 343.542.1

DOI: 10.34291/BV2023/04/Erzar

© 2023 Erzar, CC BY 4.0

Tomaž Erzar

Pasti spletne pornografije in pasti raziskovanja pornografije *Traps of Internet Pornography and Traps of Its Researching*

Povzetek: V prispevku predstavljamo nekatere težave, povezane z definiranjem, merjenjem, interpretacijo in navajanjem učinkov, ki jih ima gledanje pornografije in spletna spolnost na različne populacije v današnjem s širokopasovnim spletom povezanim svetu. Pri tem opisujemo številne negativne posledice tega vedënja in z njim povezane težave v osebnem in medosebnem funkcioniranju. Predstavljena je vsebinska in metodološka analiza osmih pogosto navajanih študij, ki naj bi potrjevale pozitivne učinke pornografije. Rezultati naše analize kažejo, da tej opredelitvi ustreza samo ena študija, ki povzema mnenja in vedënje dela mlajše, zainteresirane študentske populacije, medtem ko večina preostalih študij izkazuje nasprotno učinke. Izsledki analize so interpretirani v luči razumevanja rabe spletne pornografije kot procesa, ki se začne s sprejemanjem zavajajočega prikazovanja spolnosti in se pogosto konča z zasvojenostjo.

Ključne besede: spletna pornografija, definicija, negativni učinki, pozitivni učinki, metodologija, zavajanje, zasvojenost

Abstract: In this article, we present some of the problems of defining, measuring, interpreting, and citing the effects that viewing internet pornography and on-line sexuality have on different populations in today's broadband-connected world. We describe numerous negative consequences of this behavior and related problems in personal and interpersonal functioning. Follows a methodological and substantive analysis of eight often cited studies which are said to confirm the positive effects of pornography. The results of the analysis show that only one study, which summarizes the opinions and behavior of a part of the younger, self-selected student population, fits this description, while most of the other studies confirm the opposite effects. The results are interpreted in the light of understanding the internet pornography use as a process that begins with accepting deceptive presentation of sexuality and often ends with addiction.

Key words: internet pornography, definition, negative effects, positive effects, methodology, deception, addiction

1. Definiranje pornografije

Nedavna raziskava je ugotovila, da raziskovalci pornografije uporabljajo dve različni definiciji – eno pri empiričnem raziskovanju (»spolno eksplicitne vsebine, katerih namen je vzburjanje«) in drugo v humanistiki (»kulturno, geografsko in časovno pogojeni konstrukt, ki ga narekujejo oblastne skupine v institucijah zaradi nadzora nad kroženjem vednosti in kulture«) (McKee idr. 2020, 1088).¹ Nenavadno in pomenljivo je, da sta definiciji brez skupnega imenovalca: na eni strani vedénje in učinki tega vedénja, na drugi morala oz. družbeni pogoji, v katerih se neko vedénje dojema kot moralno sporno. Opredelitvi tudi ne upoštevata razlike med prikazanimi vsebinami, razlik med spoloma in ne čustvenih vidikov – ti so povezani s tem, da pornografija prikazuje prekoračitev tega, kar imajo ljudje v neki kulturi za zasebno, spodobno in moralno. Posledice nedorečenega definiranja se odražajo v raziskovanju učinkov spletne pornografije. Uporaba različnih metodologij in merjenj že več desetletij otežkoča kvantificiranje, primerjanje in integracijo rezultatov (Marshall in Miller 2019, 175).

2. Negativne posledice pornografije

Ne glede na omenjene težave z definiranjem pornografije so dosedanje raziskave nedvoumno potrdile številne negativne posledice ogledov spolno eksplicitnih vsebin tako za posameznike kot za pare, s poudarkom na škodljivih posledicah za mlade. Analiza študij iz obdobja 1995–2015 o uporabi pornografije med mladostniki je pokazala, da pornografijo gledajo zlasti fantje v času razvite pubertete, ki iščejo vznemirjenje in imajo doma šibke ali problematične odnose (Peter in Valkenburg 2016, 517). Kljub omejitvam dostopa mladi do pornografskih vsebin pridejo zlahka, kar ima lahko številne izkrivljajoče, zlorablajoče, travmatične in zasvojitvene posledice. Mlade k spletnim ogledom običajno pritegnejo povabila, ponudbe ali zavajajoči oglasi. Raziskave kažejo, da lahko ogledi v možganih mladih oseb pustijo trajen vtis, ki ga opisujejo s čustvi, kot so gnus, šok, osramočenost, jeza, strah in žalost (Brown in Wisco 2019, 11). Raba pornografije se v korelacijskih študijah povezuje s popustljivo držo do spolnosti, izrazitejšimi spolnimi stereotipi, pogostnostjo spolnih odnosov, priložnostno spolnostjo in tudi spolnim nasiljem – tako v vlogi storilca kot žrtve (Yunengsih in Setiawan 2021, 3). Raziskava na vzorcu 804 mladostnikov v severni Italiji je na primer razkrila povezavo med aktivno in pasivno nasilno, nezaželeno spolnostjo ter ogledi pornografije. Posebej pri dekletih je izstopala izrazita povezava med ogledi pornografskih filmov in pasivno nezaželeno spolnostjo (Bonino idr. 2006, 17–19).

Šele v zadnjih letih so raziskovalci poleg korelacij med pornografijo in škodljivimi posledicami dokazali tudi vzročne povezave. Ugotovljeno je bilo, da množični mediji na spolno socializacijo vzročno vplivajo s sugeriranjem spolnih scenarijev,

¹ Prispevek je nastal v okviru raziskovalnega dela pri programu „Religija, etika, edukacija in izzivi sodobne družbe“ (P6-0269), ki ga sofinancira Javna agencija za raziskovalno dejavnost Republike Slovenije.

ki jih aktivirajo med vznburjenjem ali ob izpostavljenosti spolnim namigom in hkrati prispevajo k uporabi scenarijev v spolnih situacijah (Wright 2011, 373).

Posledice zlorabe pornografije v mladostništvu se izrazito pokažejo pri odraslih uporabnikih: popačeno dojemanje odnosov in spolnosti, razvrednotenje poroke, monogamije, intimnosti in starševstva, minimaliziranje in opravičevanje spolnega nasilništva ter povečano tveganje za spolno odklonsko in nasilno vedenje (Manning 2006). Raba pornografije škodljivo vpliva na pare v intimnih zvezah: ogroža ekonomsko in čustveno stabilnost zvez, zmanjšuje zadovoljstvo s spolno intimo; poleg tega ogledi pornografije vzbujajo občutke prevare in izdajstva (Schneider 2000a; Wright in Tokunaga 2017, 10). Pri ženskah, ki so vedno znova izpostavljene podobam popredmetene spolnosti, se povečuje možnost, da tudi same sebe doživljajo popredmeteno (Fredrickson in Rogers 1997, 177). Odnos staršev do pornografije posredno negativno vpliva na njihove družine in otroke: ogroža otrokovo dobro počutje, spodkopava stabilnost zakonskih in družinskih odnosov ter povečuje tveganje za izpostavljenost spolno eksplicitnim vsebinam in/ali vedenju pri otrocih (Taylor 2018). Pogosta uporaba pornografije v odraslosti je povezana s spolnim fantaziranjem, tveganim spolnim vedenjem, obremenjenostjo s spolnimi vsebinami, nezadovoljstvom zaradi prepogostih ogledov, stisko zaradi čedalje bolj grobih in nasilnih vsebin ter zasvojenostjo (Vogel in O'Sullivan 2019, 660).

V fenomenološki študiji, izvedeni v Avstraliji in ZDA na podlagi polstrukturiranih poglobljenih intervjujev s 13 moškimi, starimi od 21 do 66 let, ki so bili po lastnih besedah zasvojeni s pornografijo, so ti gledanje pornografije dosledno opisovali kot problematično in škodljivo (Hanseder in Dantas 2023, 19). Večina udeležencev kljub neželenim učinkom ni bila zmožna prenehati. Pogosto so poročali o postopnem povečanju uporabe in ogledih vedno novih ali vse bolj šokantnih vsebin. Pornografijo so opisovali kot mehanizem za pobeg ali za spopadanje z negativnimi čustvi ali dolgočasjem.

3. Globalna razširjenost pornografije

Pornografija in njeni ogledi so v sodobni spletni kulturi izjemno razširjeni; oboje je prikazano kot normalno, zabavno, sproščujoče, prostovoljno – to pa je v popolnem nasprotju s tem, kar vemo o škodljivih, dolgoročnih posledicah ogledov in zlorabah v pornografski industriji (Dines, Jensen in Russo 1997). Pornografija je prisotna na 12 % vseh spletnih mest; vsako leto si ta mesta ogleda približno 69 % moških in 40 % žensk, pri čemer je treba upoštevati, da so vsebine, ki jih gledajo eni in drugi, različne. Podpora in pozitivno javno mnenje o pornografiji sta se med mladimi odraslimi v zadnjih nekaj desetletjih povečala. Eden od razlogov za ustvarjanje in kroženje pornografije je dobičkonosna narava te panoge: leta 2023 naj bi prihodki spletnih strani za odrasle in pornografskih spletnih strani v ZDA dosegli 1,15 milijarde dolarjev. Ob tem večina javnosti – in ne le uporabniki – spregleda večkrat izpostavljeno dejstvo, da se igralci filmov za odrasle soočajo z vrsto duševnih in čustvenih težav, kot so depresija, motnje hranjenja in celo samomor, nadalje

s finančnimi težavami, s telesnimi in spolnimi zdravstvenimi tveganji (vključno s spolno prenosljivimi boleznimi in telesnimi spremembami), napetimi odnosi – in da so pogosto tudi žrtve t. i. trgovine z belim blagom, posilstev ter zlorab. Zlorablajoči vidiki pornografije so v javnosti v veliki meri spregledani prav zaradi prevladujočega pozitivnega mnenja, da gre za razvedrilo brez škodljivih posledic za vpletene, čeprav se danes pornografska industrija promovira prav s prikazovanjem stisk nastopajočih žensk (Boyle 2011, 594).

Pri definiranju pornografije se – kot smo videli – nekateri raziskovalci sklicujejo na kulturne razlike in pojmujejo pojav pornografije pretežno z vidika tega, kaj je v kakšni družbi dojeta kot spodobno, dovoljeno in kaj ne. Toda ne glede na te razlike je porast pornografije med mladimi in mladimi odraslimi globalni trend (Owens idr. 2012, 101). Poleg tega so raziskave v številnih državah po svetu pokazale, da pornografija spodbuja spolno popredmetenje, saj ljudi prikazuje kot telesa, ki se uporabljajo zlasti za spolno zadovoljstvo (Strehovec 2011, 209). V mednarodni študiji so zbrali podatke heteroseksualnih udeležencev v štirih državah – Nemčiji (N = 640), J. Koreji (N = 799), Tajvanu (N = 488) in Združenih državah (N = 888) – in ugotovili, da sta spol in zloraba pornografije pomembno povezana s spolno objektivizirajočim vedenjem, pa tudi z zagovarjanjem in večjo verjetnostjo tega vedenja v vsaki od proučevanih družb (Willis, Bridges in Sun 2022, 1306). Da ogledi vodijo k večji verjetnosti, da osebe tudi zagrešijo nasilna dejanja zoper spolno nedotakljivost, je nedvoumno pokazala metaanaliza 22 raziskav v sedmih državah (Brazilija, Italija, Norveška, Švedska, Kanada, ZDA in Tajvan), v kateri so ugotovili, da so ogledi povezani s spolnim nasiljem tako pri moških kot ženskah – in to tako glede verbalnega kot tudi fizičnega nasilja (Wright, Tokunaga, in Kraus 2016, 199).

Podobno kot pri drugih oblikah zasvojenosti lahko tudi glede gledanja pornografije sklenemo, da ima za večino populacije – zlasti pa za otroke, mladostnike in ženske – številne dolgoročne škodljive učinke. Čeprav uporabniki kot motivacijo za ogleda navajajo razvedritev, sprostitev, zabavo, te pozitivne učinke sčasoma premagajo negativni, ki segajo od fizioloških, vedenjskih, razpoloženskih do medosebnih in moralnih – povezani pa so z ogledi nasilja, otroške spolnosti in obscenosti (Schneider 2000b). Ti negativni učinki so med drugim posledica zasvojitvenega dopaminskega preplavljanja v možganih, ki za doseganje enakega učinka zadovoljitve sili v ogled vse bolj raznolikih in moralno vse manj sprejemljivih vsebin (Bridges idr. 2010, 1065). Uporabniki pornografije se tako ujamejo v past, ki je sprva niso prepoznali – z negativnimi posledicami so se prisiljeni soočiti šele, ko opazijo znake zasvojenosti in moralne ranjenosti.

4. Kritična analiza študij o pozitivnih učinkih

V drugem delu naše razprave bomo analizirali najbolj citirane raziskave, ki naj bi dokazovale pozitivne učinke ogledov pornografije. Da so taki učinki verjetni, ne preseneča, saj je bilo ugotovljeno, da večina uporabnikov škodljivih posledic pogosto ne prepozna, jih minimalizira – in svoja dejanja zagovarja z navajanjem pozitiv-

nih učinkov (Wright idr. 2017, 316). Naša hipoteza je, da se te raziskave usmerjajo na ozko, zainteresirano, praviloma mlajšo populacijo, pri kateri negativni učinki še niso prepoznani ali priznani. Nadalje menimo, da so metodološko šibke in da rezultate prikazujejo z napačnimi poudarki.

Omenjene študije so bile izbrane na podlagi tega, da jih navajajo druge pregledne študije, ki zase trdijo, da podajajo celovito sliko pojava pornografije v sodobnih družbah. Raziskave, ki naj bi po navedbi v pregledni študiji Camilleri, Perry in Sammut (2021, 2) kazale na pozitivne učinke pornografije, so naslednje: Carroll idr. 2008, Weinberg idr. 2010, Short idr. 2012, Olmstead idr. 2013, Minarcik idr. 2016.

- A. Avtorji Carroll idr. 2008 so podatke za študijo pridobili s spletno anketo. V vzorcu (N = 803) so bili 18–26 let (M = 20) stari študenti, od tega 500 deklet. Raziskava je merila njihova mnenja o pornografiji: 51,3 % žensk je bilo proti, 66,5 % moških za, pri čemer ni jasno, kakšno obliko pornografije so imeli v mislih, ko so na anketo odgovarjali. Pokazala se je povezava med sprejemanjem pornografije, njeno uporabo, tveganim spolnim vedenjem in odobravanjem tega vedenja, jemanjem drog in sprejemanjem neporočenega življenja pri parih.
- B. V študiji Weinberga in sodelavcev (2010) so starejši študenti izvedli intervju v živo o uporabi pornografije, spolni aktivnosti in oblikah spolnosti ter partnerjih s svojimi mlajšimi kolegicami in kolegi (N = 172; M = 21,3 let). Večina anketiranih ni bila v resnih zvezah, približno tretjina pa se je opredelila kot homoseksualni. V kvalitativnem delu študije so zainteresirani anketiranci izjavili, da pornografijo dojemajo kot normalizacijo različnih spolnih praks, osvoboditev od tabujev, spodbudo k poskušanju novega – in razširitev znanja. Študija je zabeležila mnenja in vedenja zainteresiranega – nereprezentativnega – vzorca, pri čemer je z metodološkega vidika nenavadno, da so kvantitativni del študije, ki vsebuje izpolnjevanje vprašalnikov, razglasili v razredu in ga izvedli prek osebne stika oz. intervjuja. Ena od omejitev študije so tudi nizke vrednosti alfa količnikov pri posameznih spremenljivkah.
- C. Študija Short idr. 2012 je metaštudija o metodoloških pomanjkljivostih dotedanjih raziskav pornografije in njenih učinkov – ne omenja pa učinkov ogledov pornografije.
- Č. Kvalitativna raziskava Olmstead idr. 2013 prinaša pregled stališč mlade populacije (N = 404; M = 19,3 let) o tem, kakšno vlogo naj bi imelo gledanje pornografije v njihovih kasnejših zakonih oz. zvezah. Anketirance so glede na njihova stališča razdelili na 4 skupine: 70,8 % moških in 45,5 % žensk bi ogled (sami ali s partnerji) pornografije pogojno odobravalo; za 22,3 % moških in 26,2 % žensk bi bilo gledanje pornografije v predani zvezi nesprejemljivo; za 5,4 % moških in 12,9 % žensk bi bila pornografija nesprejemljiva v katerem koli kontekstu; za 10,4 % žensk pa bi bila partnerjeva uporaba pornografije sprejemljiva, vendar je same ne bi gledale. Podobno kot v študijah A in C tudi za to študijo ne moremo reči, da meri ali dokazuje pozitivne učinke ogledov pornografije.

- D. Avtorji študije Minarcik idr. 2016 so izvedli spletno anketo med mladimi študenti in neštudenti v heteroseksualnih zvezah (N = 296; od tega 192 ali 65 % neštudentov, M = 28,5 let; moških 75 ali 25 %; žensk 221 ali 75 %; poročenih 38,1 % in 62,9 % neporočenih). Povprečno trajanje zveze je bilo 5,4 leta. Pornografije ni uporabljalo 108 anketiranih (14 % moških in 86 % žensk), samostojnih uporabnikov je bilo 79 (43 % moških), skupnih uporabnikov 71 (35 % moških). V anketi je odgovarjal le en član para, upoštevali pa so samo odgovore tistih, ki so bili sami uporabniki. Ugotovili so, da so pari brez pornografije z odnosom bolj zadovoljni kot tisti, kjer gleda pornografijo en sam, medtem ko je pri parih, kjer gledata oba, zadovoljstvo po oceni tistega v paru, ki gleda, enako kot pri parih, ki pornografije ne gledajo. Omejitev te raziskave je, da pri ugotavljanju povezav med različnimi oblikami zadovoljstva (odnos, spolnost, intima, strast, zaveza) in pornografijo ne poroča, katerega spola je poročevalec. Omenjene stopnje zadovoljstva so najnižje pri parih, kjer gleda pornografijo samo eden v paru. Merjeni pozitivni učinki so po mnenju anketiranih minimalni (1.86 pri razponu 1–7), medtem ko je negativni učinek pri enakem razponu ocenjen na 2.63.

Podobne so ocene, kako gledanje pornografije učinkuje na držo do drugega spola (»has made you more/less respectful towards the opposite gender?«). Rezultati na lestvici od 1–7 (1 – nima učinka, 7 – zelo močan učinek) so pokazali, da uporabnice/uporabniki pornografije učinek rabe na pozitivno držo do drugega spola v povprečju ocenjujejo z oceno 1,8. Povedano drugače: za večino nima nobenega pozitivnega učinka. Pri vprašanju, ali gledanje na odnos do drugega spola učinkuje negativno, pa je bila povprečna ocena 2,58. Negativni učinek je po mnenju ljudi torej večji kot pozitivni. Avtorji v sklepu ali povzetku niti z besedo ne omenjajo, da bi ugotovili pozitivne učinke ogledov pornografije. V uvodnem delu študije so sicer pod pozitivnimi učinki pornografije na pare navedene naslednje raziskave: Bridges 2008, Bridges in Morokoff 2011, ter Schneider 2000a in Schneider 2000b, zato bomo v nadaljevanju analizirali še te.

- E. Bridges 2008 je ustna predstavitev rezultatov, ki so bili kasneje objavljeni v Bridges in Morokoff 2011. Ta prinaša rezultate spletne ankete 217 heteroseksualnih parov (2/3 poročenih, skupaj v povprečju 9 let; 1/3 brez otrok). Pornografijo gleda 71,4 % moških in 55,8 % žensk, od teh 43,8 % manj kot enkrat mesečno. Nabiranje anketirancev je potekalo tako, da je prvi udeleženec k raziskavi povabil še partnerja. Rezultati glede pogostnosti ogledov so naslednji: pri moških več gledanja pomeni manj zadovoljstva v odnosu, medtem ko več gledanja pri ženskah pomeni več zadovoljstva pri moških; nadalje, pri moških je več ogledov povezano z več depresije. Ker je bil v študiji uporabljen samoizbrani vzorec, lahko domnevamo, da so bili udeleženci najverjetneje zainteresirani za to, da izvedo več o mnenju partnerja in da je ta interes delno oblikoval tudi njihove odgovore. Rezultate študije je težko interpretirati kot pozitivne: več gledanja pri ženskah je sicer res povezano z več zadovoljstva pri moških, a gre tu lahko za posledico napačne interpretacije. Žensko bolj pogo-

sto gledanje si lahko moški pojasnjuje s tem, da si tega, česar si želi sam, želi tudi ona – toda razlike med spoloma glede motivacije za ogled tega ne potrjujejo.

- F. Študija Schneider 2000a je spletna študija oseb, katerih partnerji (91 žensk / 3 moški) so zasvojeni s spletno spolnostjo. Avtorji navajajo sedem negativnih sklopov učinkov, niti besede pa ni o pozitivnih: negativna čustva, povod za ločitev, nezadovoljstvo s spolnostjo, negativni učinki telesnih primerjav, občutje prevaranosti, negativne posledice za otroke ter partnerjevo izmikanje in zanikanje.
- G. Schneider 2000b je še ena kvalitativna spletna raziskava o posledicah zasvojenosti s pornografijo pri 45 moških in 10 ženskah. Anketiranci opisujejo, kako se je njihova sprva »rekreativna« uporaba spletne spolnosti sprevrgla v hiter razrast težav s kompulzivnim spolnim vedenjem in spletno pornografijo. Škodljive posledice so vključevale depresijo in tudi druge čustvene težave, socialno izolacijo, poslabšanje njihovih spolnih odnosov z zakoncem ali partnerjem, škodo, povzročeno njunemu zakonu ali primarni zvezi, izpostavljenost otrok spletni pornografiji ali samozadovoljevanju, izgubo kariere ali zmanjšano delovno uspešnost, druge finančne posledice – in v nekaterih primerih pravne posledice. Ob tem izpostavljajo, da so nekateri terapevti poskušali pomen takega vedenja zmanjšati, niso razumeli zasvojitvene narave tega vedenja in niso prepoznali škode za odnose.

5. Izsledki in interpretacija

Analiza osmih študij je pokazala, da je samo ena raziskava zabeležila pozitivne učinke ogledov pornografije pri zainteresirani, nereprezentativni mlajši študentski populaciji (Weinberg 2010). Kljub temu ni dvoma, da je zajela razpoloženje določene mlajše populacije glede rabe pornografije in njenih učinkov na njihovo spolno življenje. Za druge študije nismo ugotovili, da bi potrjevale pozitivne učinke pornografije. Poleg tega večina študij meri mnenja o učinkih, ne pa učinkov, kar je posebej nezanesljivo, ko gre za zainteresirani vzorec. Ko gre za učinke na pare, bi bili ti pravilneje opisani kot »manj negativni učinki po besedah udeležencev« (ogled v paru v primerjavi s samostojnim v študijah Minarcik idr. 2016 ter Bridges in Morokoff 2011). Zastavlja se vprašanje, kakšni so razlogi za pogosto navajanje teh virov kot potrditev pozitivnih učinkov. Če izključimo namerno izkrivljeno prikazovanje ali zavajanje, se lahko vprašamo, ali je krivo tudi nerazumevanje ali celo zanikanje čustvenih in moralnih ran, ki jih pornografija pušča za seboj. Morda gre obenem za strah pred negativnimi reakcijami in očitki, da avtorji zagovarjajo neko globljo, morda celo versko in duhovno vsebino ali namen spolnosti.

Analizirane študije imajo številne metodološke pomanjkljivosti. Poleg izbire vzorca je problematična definicija pojava, saj je pornografija, ki jo gledajo ali berejo ženske, zelo različna od tiste, ki jo gledajo moški. Raziskave se pri tem znašajo na

opredelitev anketirancev samih, kar zmanjšuje njihovo veljavnost (Willoughby in Busby 2016, 686). Poleg tega se t. i. mehka pornografija začetnih uporabnikov zelo razlikuje od trde pornografije dolgoletnih uporabnikov, kar je še posebej pomembno, če želimo proučiti dolgoročne posledice, ko gledanje postopoma, ne da bi se uporabniki tega zavedali ali si to priznali, postane prisila (prim. Schneider 2000b).

Toda problem napačnega citiranja pozitivnih učinkov je lahko še globlji, če upoštevamo – če seveda želimo upoštevati –, da je zavajanje glede tega, v kolikšni meri sta pornografija in njena produkcija prikazovanje resničnega uživanja in ne golo uprizarjanje, ključni del pornografske industrije in ogledov pornografije (Dines 2003, 308–310; prim. tudi pojem psevdosresničnosti v Petkovšek 2015, 241). V jedru tega zavajanja je zanikanje razlike med moškim in ženskim sprejemanjem in uporabo pornografije (Glascock 2005, 51; Wright in Tokunaga 2017, 3). Moški uporabniki namreč ob gledanju doživljajo razvedritev, osvoboditev in sprostitve le, če prezrejo možnost, da prikazani ali udejanjeni prizori ženskam niso prijetni, pri čemer sčasoma negativne reakcije žensk na pornografsko grobost in nasilje postanejo nujne, da dosežejo zadovoljitev (Whisnant 2004, 17). Sprevrženje prijetnega v svoje nasprotje razkriva globlje nevrokemične, medosebne, čustvene in razvojne primanjkljaje, s katerimi se poleg uporabnikov očitno ne želijo soočiti niti nekateri raziskovalci (Riemersma in Sytsma 2013, 314).

6. Sklep

Avtorji pregledne študije, ki smo jo izbrali za izhodiščni vir naše analize, so zapisali, da so učinki pornografije v strokovni literaturi »še vedno vir spora« (Camilleri idr. 2021, 2). Taka oznaka je glede na naše izsledke preveč splošna in zavajajoča: konsenz ne more biti merilo preverjenih učinkov – nikakor ne gre za dve enakovredni plati enega in istega pojava. Nobenega spora ni glede kratkoročnih učinkov ogledov pornografije pri določenem delu mladostnikov in mladih odraslih – ne glede motivacije ne glede tega, kaj menijo, da so pozitivni učinki njihovega gledanja. In nobenega spora ni, da ti učinki s časom zbledijo in da nastopijo številni negativni učinki, ki prizadenejo tako uporabnike, njihovo duševno zdravje in dojemanje sebe kot njihove svojce in intimne odnose. Še posebej so ti učinki izraziti pri osebah, ki imajo predhodne težave s socializacijo, samopodobo, odnosi doma ali v zvezi, duševnim zdravjem, travmatiziranostjo in zlorabami.

Reference

- Bonino, Silvia, Silvia Ciairano, Emanuela Raba-glietti in Elena Cattelino.** 2006. Use of pornography and self-reported engagement in sexual violence among adolescents. *European Journal of Developmental Psychology* 3, št. 3:265–288. <https://doi.org/10.1080/17405620600562359>
- Boyle, Karen.** 2011. Producing abuse: Selling the harms of pornography. *Women's Studies International Forum* 34, št. 6:593–602. <https://doi.org/10.1016/j.wsif.2011.09.002>
- Bridges, Ana J., in Patricia J. Morokoff.** 2011. Sexual media use and relational satisfaction in

heterosexual couples. *Personal Relationships* 18:562–585. <https://doi.org/10.1111/j.1475-6811.2010.01328.x>

- Bridges, Ana J., Robert Wosnitzer, Erica Scharrer, Chyng Sun in Rachael Liberman.** 2010. Aggression and Sexual Behavior in Best-Selling Pornography Videos: A Content Analysis Update. *Violence Against Women* 16, št. 10:1065–1085.
- Brown, Jennifer A., in Jonathan J. Wisco.** 2019. The components of the adolescent brain and its unique sensitivity to sexually explicit material. *Journal of Adolescence* 72:10–13. <https://doi.org/10.1016/j.adolescence.2019.01.006>
- Camilleri, Christina, Justin T. Perry in Stephen Sammut.** 2020. Compulsive Internet Pornography Use and Mental Health: A Cross-Sectional Study in a Sample of University Students in the United States. *Frontiers of Psychology* 11, št. 1.
- Carroll, Jason S., Laura M. Padilla-Walker, Larry J. Nelson, Chad D. Olson, Carolyn McNamara Barry in Stephanie D. Madsen.** 2008. Generation XXX: Pornography Acceptance and Use Among Emerging Adults. *Journal of Adolescent Research* 23, št. 1:6–30. <https://doi.org/10.1177/0743558407306348>
- Chandra, Anita, Steven C. Martino, Rebecca L. Collins, Marc N. Elliott, Sandra H. Berry, David E. Kanouse in Angela Miu.** 2008. Does Watching Sex on Television Predict Teen Pregnancy? Findings From a National Longitudinal Survey of Youth. *Pediatrics* 122, št. 5:1047–54.
- Dines, Gail.** 2003. From fantasy to reality: unmasking the pornography industry. V: Robin Morgan, ur. *Sisterhood is forever: the women's anthology for a new millennium*, 306–314. New York: Washington Square Press.
- Dines, Gail, Ann Russo in Robert Jensen.** 1997. *Pornography: The production and consumption of inequality*. London: Routledge.
- Fredrickson, Barbara L., in Tomi-Ann Roberts.** 1997. Objectification theory: Toward Understanding Women's Lived Experiences and Mental Health Risks. *Psychology of Women Quarterly* 21, št. 2:173–206. <https://doi.org/10.1111/j.1471-6402.1997.tb00108.x>
- Glascoc, Jack.** 2005. Degrading content and character sex: Accounting for men's and women's differential reactions to pornography. *Communication Reports* 18:43–53. <https://doi.org/10.1080/08934210500084230>
- Hanseder, Sophia, in Jaya A. R. Dantas.** 2023. Males' Lived Experience with Self-Perceived Pornography Addiction: A Qualitative Study of Problematic Porn Use. *International Journal of Environmental Research and Public Health* 20, št. 2:1497.
- Kohut, Taylor, Rhonda N. Balzarini, William A. Fisher, Joshua B. Grubbs, Lorne Campbell in Nicole Prause.** 2020. Surveying Pornography Use: A Shaky Science Resting on Poor Measurement Foundations. *Journal of Sex Research* 57, št. 6:722–742. <https://doi.org/10.1080/00224499.2019.1695244>
- Manning, Jill.** 2006. The Impact of Internet Pornography on Marriage and the Family: A Review of the Research. *Sexual Addiction and Compulsivity* 13:131–165.
- Marshall, Ethan A., in Holly A. Miller.** 2019. Consistently inconsistent: A systematic review of the measurement of pornography use. *Aggression and Violent Behavior* 48:169–179.
- McKee, Alan, Paul Byron, Katerina Litsou in Roger Ingham.** 2020. An Interdisciplinary Definition of Pornography: Results from a Global Delphi Panel. *Archives of Sexual Behavior* 49:1085–1091. <https://doi.org/10.1007/s10508-019-01554-4>
- Minarcik, Jenny, Chad T. Wetterneck in Mary B. Short.** 2016. The effects of sexually explicit material use on romantic relationship dynamics. *Journal of Behavioral Addictions* 5, št. 4:700–707. <https://doi.org/10.1556/2006.5.2016.078>
- Olmstead, Spencer B., Sesen Negash, Kay Pasley in Frank D. Fincham.** 2013. Emerging Adults' Expectations for Pornography Use in the Context of Future Committed Romantic Relationships: A Qualitative Study. *Archives of Sexual Behavior* 42, 625–635.
- Petkovšek, Robert.** 2015. Demonično nasilje, laž in resnica. *Bogoslovni vestnik* 75, št. 2:233–252.
- Peter, Jochen, in Patti M. Valkenburg.** 2016. Adolescents and Pornography: A Review of 20 Years of Research. *The Archives of Sex Research* 53, št. 4–5:509–531.
- Riemersma, Jennifer, in Michael Sytsma.** 2013. A New Generation of Sexual Addiction. *Sexual Addiction and Compulsivity: The Journal of Treatment and Prevention* 20, št. 4:306–322.
- Schneider, Jennifer P.** 2000. A Qualitative Study of Cybersex Participants: Gender Differences, Recovery Issues, and Implications for Therapists. *Sexual Addiction and Compulsivity: The Journal of Treatment and Prevention* 7, št. 4:249–278.
- . 2000a. Effects of cybersex addiction on the family: Results of a survey. *Sexual Addiction and Compulsivity: The Journal of Treatment and Prevention* 7, št. 1–2:31–58.
- Short, Mary B., Lora Black, Angela H. Smith, Chad T. Wetterneck in Daryl E. Wells.** 2012. A Review of Internet Pornography Use Research: Methodology and Content from the Past 10 Years. *Cyberpsychology, behavior, and social networking* 15, št. 1:13–23.

- Strehovec, Tadej.** 2011. Zgodovinski, sociološki in etični pomen enciklike Humanae Vitae. *Bogoslovni vestnik* 71, št. 2:201–210.
- Taylor, Elisabeth.** 2018. Pornography as a Public Health Issue: Promoting Violence and Exploitation of Children, Youth, and Adults. *Dignity: A Journal of Analysis of Exploitation and Violence* 3, št. 2:8.
- Vogels, Emily A., in Lucia F. O'Sullivan.** 2019. The Relationship Among Online Sexually Explicit Material Exposure To, Desire For, and Participation in Rough Sex. *Archives of Sexual Behavior* 48, št. 2:653–65.
- Weinberg, Martin S., Colin J. Williams, Sibyl Kleiner in Yasmiyn Irizarry.** 2010. Pornography, Normalization, and Empowerment. *Archives of Sexual Behavior* 39:1389–1401.
- Whisnant, Rebecca.** 2004. Confronting Pornography: Some Conceptual Basics. V: Christine Stark in Rebecca Whisnant, ur. *Not for Sale: Feminists Resisting Prostitution and Pornography*, 15–27. Melbourne: Spinifex Press.
- Willis, Malachi, Ana J. Bridges in Chyng Sun.** 2022. Pornography Use, Gender, and Sexual Objectification: A Multinational Study. *Sexuality and Culture* 26, št. 4:1298–1313.
- Willoughby, Brian J. in Dean M. Busby.** 2016. In the eye of the beholder: Exploring variations in the perceptions of pornography. *Journal of Sex Research* 53:678–688.
- Wright, Paul J.** 2011. Mass Media Effects on Youth Sexual Behavior Assessing the Claim for Causality. *Annals of the International Communication Association* 35, št. 1:343–385.
- Wright, Paul J., in Robert S. Tokunaga.** 2017. Women's perceptions of their male partners' pornography consumption and relational, sexual, self, and body satisfaction: toward a theoretical model. *Annals of the International Communication Association* 42, št. 1:55–73.
- Wright, Paul J., Robert S. Tokunaga in Ashley Kraus.** 2016. A Meta-Analysis of Pornography Consumption and Actual Acts of Sexual Aggression in General Population Studies. *Journal of Communication* 66:183–205.
- Wright, Paul J., Robert S. Tokunaga, Ashley Kraus in Elyssa Klann.** 2017. Pornography Consumption and Satisfaction: A Meta-Analysis. *Human Communication Research* 43:315–343.
- Yunengsih, Wiwi, in Agus Setiawan.** 2021. Contribution of Pornographic Exposure and Addiction to Risky Sexual Behavior in Adolescents. *Journal of Public Health Research* 10, s1:2333.